

Briselē, 6.5.2014.
COM(2014) 249 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

2013. gada ziņojums par konkurences politiku

{SWD(2014) 148 final}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

2013. gada ziņojums par konkurences politiku

IEVADS. ES KONKURENCES POLITIKA — INSTRUMENTS EIROPAS KONKURĒTSPĒJAS ATGŪŠANAI

Eiropā 2013. gadā bija manāmas ekonomikas atveseļošanās pazīmes. ES līmenī veiktie politikas pasākumi veicināja uzticības atjaunošanos un radīja pamatu iespējai atgriezties uz izaugsmes ceļa. Tomēr centieni šajā virzienā ir jāturpina. Ja ES vēlas pārvarēt tikko beigušās krīzes sekas un atjaunot Eiropas tautsaimniecību, tai ir jārīkojas aktīvāk. Eiropai ir vajadzīgas strukturālas korekcijas, efektīvs līdzekļu sadalījums un ražīguma palielinājums. Gudra, ilgtspējīga un integrējoša izaugsme būs Eiropas politiskās darba kārtības pamatā arī nākamajos desmit gados. Šā mērķa sasniegšanai īpaši svarīgi ir vairot konkurētspēju visā ES.

Konkurētspēja ir sarežģīts jēdziens, ko raksturo vairākas dimensijas. Pasaules Ekonomikas foruma globālās konkurētspējas ziņojumā konkurētspēja ir definēta kā „iestāžu, politiku un faktoru kopums, kas nosaka valsts ražīguma līmeni”¹. Saskaņā ar Eiropas Komisijas Eiropas konkurētspējas ziņojumu konkurētspējas pamatā ir institucionālās un mikroekonomikas politikas nosacījumi, kas rada apstākļus, kuros var rasties un plaukt uzņēmumi un kuros tiek atalgots individuālais radošums un centieni². Konkurences politikas instrumenti pilnībā atbilst abām minētajām definīcijām.

Bez tam Eiropas Parlamenta 2013. gada pētījumā³ par konkurences politiku ir secināts: „Konkurencei ir izšķiroša loma ražīguma un inovāciju veicināšanā, jo tie ir ekonomiskās izaugsmes dzinējspēki. Tas nozīmē, ka konkurences politika, kas stiprina konkurenci, veicinās izaugsmi.”

Tas attiecas uz visiem konkurences politikas instrumentiem. Pretmonopola noteikumu piemērošana var izjaukt dominējošo uzņēmumu centienus atturēt jaunus uzņēmumus no ienākšanas tirgū un neļaut tiem rezultatīvi konkurēt ar dominējošiem uzņēmumiem. Tas var arī radīt apstākļus zemākām izejvielu cenām ES rūpniecības nozarē. Kontrolējot uzņēmumu apvienošanos, var saglabāt atvērtu un efektīvu tirgu. Valsts atbalsta politika aizsargā iekšējo tirgu no kropļojumiem un palīdz novirzīt valsts līdzekļus konkurētspējas vairošanas mērķiem.

Turklāt konkurence un konkurences politika ir inovāciju uzplaukumam vajadzīgo vispārējo nosacījumu neatņemama daļa. Tās sniedz pamudinājumu inovatīviem un jauniem uzņēmumiem, tās iedrošina uzņēmumus kļūt efektīvākiem un veicina subsīdiju atvēršanu pētniecībai, attīstībai un inovācijai.

Konkurences politika sekmē konkurētspēju globālā kontekstā. Veselīga konkurence vienotajā tirgū sagatavo Eiropas uzņēmumus veiksmīgai darbībai globālajā tirgū. Tā ir arī mūsdienu rūpniecības politikas pamatā, kā norādīts Lisabonas līguma nosacījumos par rūpniecību (LESD 173. pants), kurā norādīts, ka ES un dalībvalstu rīcībai jābūt „saskaņā ar atvērtu un konkurētspējīgu tirgu sistēmu”.

¹ Pasaules Ekonomikas forums. Globālās konkurences ziņojums par 2013.–2014. gadu; pieejams vietnē: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.

² SEC(2011) 1188 galīgā redakcija, 1. daļa: Komisijas dienestu darba dokuments „Eiropas konkurētspējas ziņojums”, 2011. gads.

³ Konkurences politikas ieguldījums izaugsmē un stratēģijā „ES 2020”, IP/A/ECON/ST/2012-25; pieejams vietnē: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/492479/IPOL-ECON_ET\(2013\)492479_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/492479/IPOL-ECON_ET(2013)492479_EN.pdf).

Turklāt konkurences politika ir vienotā tirgus regulējuma nepieciešama sastāvdaļa. Ja vienotā tirgus un konkurences noteikumi netiek pienācīgi ieviesti, regulatīvajiem pasākumiem nebūs plānotās ietekmes uz uzņēmumu stratēģijām un investīcijām.

Valsts atbalsta un konkurences noteikumu ieviešanai ir arī nozīmīga loma stratēģijas „Eiropa 2020” un tās pamatiniciatīvu izpildē. Konkrēti runājot, konkurences politikas pasākumi veicina šādu iniciatīvu īstenošanu: „Inovācijas savienība”, „Rūpniecības politika globalizācijas laikmetā”, „Resursu ziņā efektīva Eiropa” un „Digitālā programma Eiropai”.

Visi konkurences īstenošanas instrumenti 2013. gadā ir veicinājuši Eiropas tautsaimniecības izaugsmi un konkurētspēju. Piemērojot pretmonopola noteikumus, ir novērsta un sodīta mākslīga iekšējā tirgus sadrumstalošana. Ir pilnveidoti valsts atbalsta modernizācijas pasākumi, lai atbalstītu izaugsmi veicinošu valsts izdevumu plānošanu. Stratēģiskās nozīmes nozarēs, piemēram, finanšu pakalpojumu, telesakaru, digitālās ekonomikas un enerģētikas nozarē, ir pieņemti svarīgi lēmumi. Starptautiskā sadarbība konkurences politikas veidošanā un īstenošanā ir palīdzējusi risināt problēmas, ko izraisa uzņēmējdarbības arvien izteiktākais starptautiskais mērogs.

Visbeidzot, 2013. gadā tika pieredzēti divi svarīgi ES konkurences politikas pavērsiena punkti. Pirmkārt, laikā, kad tika pieņemta Regula 1/2003⁴, tā pieteica jauna laikmeta sākumu ES pretmonopola noteikumu piemērošanā, un tagad, pēc gadu desmita, varam novērtēt paveikto un domāt par turpmākiem uzlabojumiem. Otrkārt, Komisija 11. jūnijā pieņēma priekšlikumu direktīvai par zaudējumu atlīdzināšanu prasībās par konkurences tiesību pārkāpumiem⁵ — ieinteresēto pušu ilgi gaidītu pasākumu, kas bija šīs Komisijas politikas prioritāte. Debates par šiem jautājumiem — un tiem, kas tiks aplūkoti šajā ziņojumā, — ir rosinājušas nepārtrauktu strukturētu dialogu starp Komisiju un Eiropas Parlamentu visa gada laikā (sk. 8. nodaļu par konkurences dialogu ar citām iestādēm un, ja vajadzīga sīkāka informācija, šim dokumentam pievienoto Komisijas dienestu darba dokumentu).

1. KONKURĒTSPĒJAS VEICINĀŠANA, CĪNOTIES PRET KARTEĻIEM

Eiropas uzņēmumu veiksmē lielā mērā ir atkarīga no konkurētspējīgām cenām. Resursu cenas, kas ir mākslīgi uzpūstas, īstenojot pret konkurenci un tirgus strukturām vērstas darbības, nelabvēlīgi ietekmē Eiropas konkurētspēju globālajos tirgos un kopējās izaugsmes perspektīvas. Ir skaidrs, ka augstākas resursu cenas nosaka arī augstākas gala cenas Eiropas patērētājiem.

Tādēļ ir svarīgi īstenot spēcīgu un skaidru karteļu noteikumu piemērošanu. Karteļi bieži attiecas uz resursiem un starpposma precēm, un Komisija ir koncentrējusi noteikumu izpildes kontroles pūliņus tieši šajā jomā. Beidzamajos gados, pateicoties vairākiem veiksmīgiem izmeklēšanas procesiem, ir izjaukti karteļi, kas bija uzpūtuši resursu cenas un nopietni apdraudēja ES konkurētspēju⁶.

Komisija pabeidza šāda veida lietu arī 2013. gadā. Jūlijā Komisija sodīja piecus automobiļu detaļu piegādātājus, proti, *Sumitomo, Yazaki, Furukawa, S-Y Systems Technologies (SYS)* un

⁴ Padomes 2002. gada 16. decembra Regula (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā.

⁵ COM(2013) 404 *final*: Priekšlikums direktīvai par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem; pieejams vietnē: <http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/documents.html>.

⁶ Ievērojami ir piemēri par piemērotajiem naudas sodiem automobiļu stiklu, *DRAMS* (atmiņas mikroshēmām, ko izmanto personālajiem datoriem, serveriem un darbstacijām) un sintētiskās gumijas ražotājiem.

Leoni, par kopējo summu EUR 141 791 000 par dalību vienā vai vairākos no pieciem karteļiem, kas piegādāja vadu instalācijas uzņēmumiem *Toyota*, *Honda*, *Nissan* un *Renault*. Karteļi aptvēra visu Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ)⁷. Vadu instalācijas ir kabeļu mezgli, kas pārraida signālus vai elektrisko strāvu no datora uz dažādiem automobiļi iebūvētiem komponentiem; bieži tie tiek dēvēti par automobiļa „centrālo nervu sistēmu”.

Karteļu noteikumu izpilde padara finanšu pakalpojumu nozari pārredzamāku: procentu likmju atvasināto instrumentu lietas

Procentu likmju atvasinātie instrumenti ir finanšu produkti, ko bankas vai uzņēmumi izmanto procentu likmju svārstību riska pārvaldībai. Tie atvasina šo instrumentu vērtību no bāzes rādītāja procentu likmes, piemēram, Londonas starpbanku tirgus likmes (*LIBOR*), ko izmanto dažādām valūtām, tostarp Japānas jenai (*JPY*), vai euro starpbanku tirgus likmes *EURIBOR*, ko izmanto euro valūtai.

Euro procentu likmju atvasināto instrumentu (*EIRD*) kartelis darbojās laikposmā no 2005. gada septembra līdz 2008. gada maijam. Puses, kas piedalījās izlīguma procedūrā, ir *Barclays*, *Deutsche Bank*, *RBS* un *Société Générale*. Kartelis centās traucēt šo atvasināto instrumentu komponentu cenas normālu noteikšanu. Dažādu banku tirgotāji apsprieda datus, kurus to bankas iesniedza *EURIBOR* aprēķināšanai, kā arī tirdzniecības un cenu noteikšanas stratēģijas. Procedūra tika uzsākta arī pret *Crédit Agricole*, *HSBC* un *JPMorgan*, un izmeklēšana saistībā ar šo trīs uzņēmumu rīcību turpināsies, piemērojot standarta karteļu procedūru.

Jenas procentu likmju atvasināto instrumentu (*YIRD*) sektorā Komisija atklāja 7 izteiktus divpusējus pārkāpumus, kas ilguši no 1 līdz 10 mēnešiem laika periodā no 2007. līdz 2010. gadam. Slepēnā vienošanās ietvēra diskusijas starp iesaistīto banku tirgotājiem par konkrētu datu iesniegšanu *JPY LIBOR* vajadzībām. Iesaistītie tirgotāji reizēm apmainījās arī ar sensitīvu komercinformāciju saistībā ar tirdzniecības pozīcijām vai turpmāk sniedzamiem datiem *JPY LIBOR* vajadzībām (vienreiz arī par noteiktiem turpmāk iesniedzamiem datiem *Euroyen TIBOR* — Tokijas starpbanku tirgus likmes — vajadzībām). Bankas, kas iesaistītas vienā vai vairākos pārkāpumos, ir *UBS*, *RBS*, *Deutsche Bank*, *Citigroup* un *JPMorgan*. Brokeru uzņēmums *RP Martin* veicināja vienu no pārkāpumiem tādējādi, ka izmantoja sev zināmus darbiniekus vairākās sarakstā iekļautās bankās, kuras sniedz datus *JPY LIBOR* vajadzībām, bet kuras nebija pārkāpuma līdzdalībnieces, lai ietekmētu to sniegtos datus *JPY LIBOR* vajadzībām. Saistībā ar šo pašu izmeklēšanu Komisija uzsāka procesu arī pret naudas brokeru uzņēmumu *ICAP*. Šī izmeklēšana turpinās kā standarta karteļu procedūra.

Šie lēmumi dod skaidru signālu, ka Komisija ir apņēmusies cīnīties un sodīt šādus karteļus finanšu nozarē. Veselīgai konkurencei un pārredzamībai ir izšķiroša nozīme, lai finanšu tirgi darbotos pienācīgi un kalpotu reālajai ekonomikai, nevis atsevišķu tirgus dalībnieku interesēm.

Vēl viena beidzamo gadu tendence ir karteļu atklāšana pakalpojumu nozarēs. Komisija pašlaik izskata vairākas lietas finanšu pakalpojumu jomā. Komisija 4. decembrī sodīja ar naudas sodu 8 bankas par kopējo summu EUR 1 712 468 000 par dalību karteļos finanšu atvasināto instrumentu tirgos EEZ⁸. Četras no tām piedalījās karteļos saistībā ar procentu likmju atvasinātajiem instrumentiem euro valūtā. Sešas no tām piedalījās vienā vai vairākos divpusējos karteļos saistībā ar procentu likmju atvasinātiem instrumentiem Japānas jenās. Šādas slepenās vienošanās ir aizliegtas ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. pantu. Abi lēmumi tika pieņemti, izmantojot izlīguma procedūru, un, ņemot vērā, ka puses piekrita izlīgt, piespriests naudas sods pusēm tika samazināts par 10 %.

Komisijai ir arī dažas vēl izskatāmas lietas pārtikas nozarē — jomā, kas tieši skar patērētājus. Novembrī Komisija sodīja četrus Eiropas Ziemeļjūras garneļu tirgotājus — *Heiploeg*, *Klaas Puul*, *Kok Seafood* (visi reģistrēti Nīderlandē) un *Stührk* (reģistrēts Vācijā) — kopumā ar EUR 28 716 000 par darbošanos kartelī⁹. Laikposmā no 2000. gada jūnija līdz 2009. gada

⁷ Lieta AT.39748 — Vadu instalācijas automobiļu rūpniecībā.

⁸ Lieta 39861 — Jenas procentu likmju atvasinātie instrumenti (*YIRD*) un lieta 39914 — Euro procentu likmju atvasinātie instrumenti.

⁹ Lieta AT.39633 — Garneles.

janvārim *Heiploeg* un *Klaas Puul* vienojās noteikt cenas un sadalīt Ziemeļjūras garneļu pārdošanas apjomus Beļģijā, Francijā, Vācijā un Nīderlandē.

Papildus šiem lēmumiem aprīlī Komisija nosūtīja iebildumu paziņojumu vairākiem viedkaršu mikroshēmu piegādātājiem par to iespējamo dalību kartelī¹⁰. Viedkaršu mikroshēmām ir ļoti plašs lietojums, piemēram, SIM kartēs, banku kartēs, identitātes kartēs un daudzās citās ierīcēs. Komisija provizoriski ir secinājusi, ka daži piegādātāji varētu būt saskaņojuši savu rīcību EEZ līmenī, lai uzturētu cenas. Komisija sākotnēji ar dažiem uzņēmumiem risināja izlīguma sarunas par to iespējamo līdzdalību. Tomēr galu galā tā atgriezās pie parastās pretmonopola procedūras, jo trūka virzības.

Visbeidzot, jāatceras, ka karteļi var sadrumstalot iekšējo tirgu un kavēt nozares pielāgošanos tirgus apstākļu izmaiņām. Tādējādi karteļu nodarītais kaitējums skar ne tikai tirgus, kuros darbojas iesaistītie uzņēmumi, bet var ietekmēt arī visas tautsaimniecības konkurētspēju.

2. EFEKTĪVAS PRETMONOPOLA NOTEIKUMU IZPILDES UN UZŅĒMUMU APVIENOŠANĀS KONTROLES NODROŠINĀŠANA UZŅĒMUMU UN PATĒRĒTĀJU INTERESĒS

Regula Nr. 1/2003, kura ir galvenais procesuālais instruments LESD 101. un 102. panta īstenošanai, stājās spēkā 2004. gada 1. maijā. Šī regula iezīmēja pagrieziena punktu, jo ar to visām ES iestādēm (Komisijai, valstu konkurences iestādēm un valstu tiesām) tika piešķirtas pilnvaras sabiedrības interesēs piemērot ES pretmonopola noteikumus nolīgumiem un darbībai, kas ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm, tajā pašā laikā ievērojot iesaistīto pušu pamattiesības, kuras aizsargā ES Pamattiesību harta.

Lai nodrošinātu kopējo noteikumu efektīvu un saskaņotu piemērošanu, tika izveidots Eiropas Konkurences tīkls (EKT) un tika ieviesti sadarbības instrumenti. Ņemot vērā šos aspektus, Komisijai un valstu konkurences iestādēm kopā ir ievērojama īstenošanas pieredze, kuras pamatā ir plaša spektra politikas darbs. Kopš 2004. gada maija Komisija ir izskatījusi iespējamās konkurenci ierobežojošos paņēmienus gandrīz katrā tautsaimniecības nozarē, pieņemot vairāk nekā 120 lēmumu. Tajā pašā laikā valstu konkurences iestādes no savas puses ir izmeklējušas vairāk nekā 1600 lietu, pieņemot vairāk nekā 600 izpildes lēmumu.

Komisija 2013. gadā sāka pētīt šo desmit gadu pieredzi, lai analizētu ES konkurences iestāžu darbu dažādās nozarēs un pēc dažādiem pārkāpumu veidiem. Izvērtējot iepriekšējās prioritātes un sasniegumus, jau tagad izcilā sadarbība starp Komisiju un valstu konkurences iestādēm vēl vairāk stiprināsies.

---

¹⁰ Lieta 39574 — Viedkaršu mikroshēmas.

Regula 1/2003 darbībā

Valstu konkurences iestāžu struktūras

ES tiesību akti paredz, ka dalībvalstis pašas nodrošina, ka tajās ir efektīvas valsts konkurences iestādes ar pienācīgiem resursiem, un valsts konkurences noteikumu īstenošanas režīma izveide lielā mērā ir atstāta valsts ziņā. Vienīgā konkrētā prasība ir tāda, ka dalībvalstis ieceļ attiecīgas iestādes, kas atbild par LESD 101. un 102. panta piemērošanu tā, lai tiktu nodrošināta efektīva regulas prasību izpilde. Beidzamajos gados daudzās valstīs ir notikušas strukturālas reformas. Valstu konkurences iestāžu struktūras Eiropas Konkurences tīklā (EKT) kopumā ir attīstījušās virzienā uz lielāku autonomiju un efektivitāti. Tomēr ir radušies jautājumi attiecībā uz dažu valstu konkurences iestāžu neatkarību un līdzekļiem. Ir jānovērš jebkāda sasniegto rezultātu zaudēšana.

Īstenošanas pilnvaru konverģence

Regulā bija paredzēts dalībvalstīm brīvi pašām noteikt procedūras un sankcijas ES konkurences noteikumu piemērošanai katrā valstī. Izņemot vispārējo prasību dalībvalstīm nodrošināt efektīvu izpildi, jo īpaši piemērojot efektivitātes un līdzvērtības principus, šie jautājumi ES tiesību aktos nav regulēti un nav saskaņoti. Tādējādi Komisija un valstu konkurences iestādes piemēro vienādus pamatnoteikumus atbilstoši atšķirīgām procedūrām un sankcijām. Izpildes pilnvaru konverģence ir bijusi EKT uzmanības lokā vairākus gadus. EKT ir sagatavojis detalizētus salīdzinošus ziņojumus par izmeklēšanas un lēmumu pieņemšanas pilnvarām, kā arī EKT ieteikumu kopumu par izmeklēšanas un lēmumu pieņemšanas pilnvarām. Attiecībā uz sankcijām par konkurences noteikumu pārkāpšanu vairākums valstu konkurences iestāžu var piemērot atturošus civiltiesību/administratīvos sodus un lieto līdzīgu pamatmetodoloģiju, nosakot naudas sodus. Reformas, kuru rezultātā uzlabojas procedūru saskaņotība, ir tikušas veicinātas valstīm adresētos ieteikumos stratēģijas „Eiropa 2020” ietvarā (Eiropas pusgads) un ekonomikas korekciju programmu kontekstā.

Iecietības programmu saskaņošana un mijiedarbība ar citām tiesību aktu darbības jomām

Iecietības programmas kopumā tiek uzskatītas par svarīgu instrumentu slepenu karteļu atklāšanā. Jau no paša sākuma saskaņošanas veicināšana un veiksmīga sadarbība šajā jomā ir bijusi EKT prioritāte. EKT iecietības paraugprogramma, ko izstrādājis EKT, nodrošina dalībvalstīm/valstu konkurences iestādēm saskanīgu paraugnoteikumu un procedūru kopumu, no kura tās var smelties iedvesmu, veidojot savus valstu pasākumus. Tā rezultātā gandrīz visas dalībvalstis ir ieviesušas iecietības programmas, un ir daudz paveikts, lai šīs programmas saskaņotu ar iecietības paraugprogrammu. Iecietības paraugprogrammas uzlabojumi tika apstiprināti 2012. gada beigās.

Komisija turpinās rūpīgi uzraudzīt ES konkurences noteikumu publiskās īstenošanas ietvara kopējo darbību.

Komisija 2013. gadā pieņēma pretmonopola noteikumu videi būtisku papildu iniciatīvu: priekšlikumu direktīvai tam, kā iedzīvotāji un uzņēmumi var pieprasīt zaudējumu atlīdzināšanu, ja tie ir cietuši ES konkurences noteikumu pārkāpumu dēļ, piemēram, no karteļiem un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas¹¹. Priekšlikums izvirzīts, lai novērstu vairākas praktiskas grūtības, ar kurām cietušie bieži saskaras, cenšoties saņemt taisnīgu kompensāciju par zaudējumiem, kas tiem nodarīti ES konkurences noteikumu pārkāpumu dēļ.

¹¹ COM(2013) 404 *final*: Priekšlikums Direktīvai par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem.

Šķēršļu likvidēšana, lai tie, kas cietuši no pretmonopola noteikumu pārkāpumiem, saņemtu reālu atbildību

Tiesību akta priekšlikums

Komisija 11. jūnijā pieņēma priekšlikumu direktīvai par zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par ES konkurences tiesību pārkāpumiem. Saskaņā ar ES tiesību aktiem jebkura persona vai uzņēmums, kas cietis zaudējumus ES konkurences tiesību aktu pārkāpšanas dēļ, ir tiesīgs saņemt pilnu atbildību. Priekšlikumam ir divi savstarpēji papildinoši mērķi. Pirmkārt, padarīt ES tiesības saņemt atbildību par realitāti visās dalībvalstīs, likvidējot galvenās praktiskās grūtības, ar kādām regulāri saskaras patērētāji un uzņēmumi, meklējot tiesisko aizsardzību. Otrkārt, optimizēt šādu privātu zaudējumu atlīdzināšanas prasību mijiedarbību ar Komisijas un valstu konkurences iestāžu īstenotu publisko tiesībaizsardzību, lai saglabātu spēcīgu publisko tiesībaizsardzību un panāktu efektīvāku tiesībaizsardzību kopumā.

Lai sasniegtu šos mērķus, priekšlikumā ir ietverti materiālie un procesuālie noteikumi par būtiskiem aspektiem saistībā ar zaudējumu atlīdzināšanas prasībām par konkurences tiesību pārkāpumiem, piemēram, piekļuve pierādījumiem, noilguma termiņi prasības celšanai, tiesības celt prasību un pierādījumu sniegšanas pienākums attiecībā uz atbildību par pārmaksu, kas attiecināta izplatīšanas ķēdē. Priekšlikumā ir mēģināts radīt vai nodrošināt juridisko noteiktību attiecībā uz pierādījumu pieņemamību/atklāšanu publiskās tiesībaizsardzības nolūkā. Piemēram, lai aizsargātu iecietības programmu pievilcību, priekšlikumā noteikts, ka korporatīvos iecietības paziņojumus nekad neatklāj privātos zaudējumu atlīdzināšanas tiesas procesos. Priekšlikums atvieglo turpmākas zaudējumu atlīdzināšanas prasības, paredzot, ka galīgajam lēmumam par pārkāpumu, ko pieņem valsts konkurences iestāde, ir pierādījuma spēks.

Atbalsta pasākumi

Vienlaikus ar priekšlikumu Komisija pieņēma paziņojumu par kaitējuma apmēra noteikšanu zaudējumu atlīdzināšanas prasībās saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. un 102. panta pārkāpumiem, lai sniegtu atbalstu tiesām un zaudējumu atlīdzināšanas prasībās iesaistītām personām. Paziņojumam ir pievienotas visaptverošas praktiskās norādes, ko sagatavojuši Komisijas dienesti un kas ir pārtulkotas visās oficiālajās ES valodās. Visbeidzot, priekšlikumu papildina Komisijas paziņojums par kolektīvo tiesisko aizsardzību, kurā visām dalībvalstīm ir ieteikts ieviest kolektīvās tiesiskās aizsardzības mehānismus, lai atvieglotu tiesībaizsardzību, kas pienākas visiem Savienības pilsoņiem saskaņā ar Savienības tiesībām, tostarp tiesībām saņemt atbildību par konkurences pārkāpumu radītu kaitējumu.

Turklāt 5. decembrī Komisija pieņēma „uzņēmumu apvienošanās vienkāršošanas iniciatīvas” paketi. Šajā paketē ietilpst grozījumi apvienošanās īstenošanas regulā¹² un jauna paziņojuma par vienkāršotu procedūru¹³ pieņemšana. Paredzams, ka tā rezultātā vienkāršotajā procedūrā izskatīto lietu īpatsvars ievērojami palielināsies.

Vienkāršošanas iniciatīva ir konkrēts piemērs, kas pierāda Komisija apņēmību sasniegt Normatīvās atbilstības un izpildes programmas (*REFIT*)¹⁴ mērķus, kuru nolūks ir veicināt izaugsmi un konkurētspēju, samazinot regulatīvo slogu ES uzņēmumiem un iedzīvotājiem.

3. VALSTS ATBALSTA MODERNIZĀCIJA, LAI VALSTS LĪDZEKĻUS NOVIRZĪTU KONKURENCES VEICINĀŠANAS MĒRĶIEM

Tāpat kā pret konkurenci vērsta uzņēmējdarbības prakse, piemēram, kartelī, arī nelikumīgas valsts subsīdijas var kropļot vienlīdzīgus darbības nosacījumus, radīt nevajadzīgus šķēršļus un izšķiest iekšējā tirgus izaugsmes potenciālu. Tomēr valsts atbalstam var būt arī pozitīva

¹² Komisijas 2013. gada 5. decembra īstenošanas Regula (ES) Nr. 1269/2013, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 802/2004, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju.

¹³ Paziņojums par vienkāršotu procedūru dažu koncentrācijas procesu izskatīšanai saskaņā ar Apvienošanās Regulu.

¹⁴ COM(2013) 685 *final*: Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. Normatīvās atbilstības un izpildes programma (*REFIT*): rezultāti un turpmākie pasākumi; pieejams vietnē: <http://ec.europa.eu/refit>.

ietekme, ja tas ir labi pārdomāts, vērsts uz tirgus nepilnību novēršanu un veicina ieguldījumus un uzņēmējdarbību, kas citādi neīstenotos. „Labs” valsts atbalsts var veicināt inovāciju un cilvēkresursu attīstību. ES valsts atbalsta politika turklāt var palīdzēt valstu iestādēm lietderīgi izmantot sarūkošos līdzekļus ierobežota budžeta apstākļos. Pašreizējā ekonomiskajā vidē ES galvenā prioritāte ir veicināt valstu izdevumus izaugsmi veicinošu politiku īstenošanai, un tas ir arī valsts atbalsta modernizācijas stratēģijas¹⁵ loģiskais pamats. Stratēģijas reformu process ir nobeiguma stadijā, un turpmāk tekstā ir uzskaitīti galvenie elementi, pie kuriem Komisija strādāja 2013. gadā.

Konkurētspējas trūkumu novēršana ES, izmantojot plānotu reģionālo atbalstu

Komisija 2013. gada jūnijā pieņēma jaunās reģionālā atbalsta pamatnostādnes 2014.–2020. gadam¹⁶. Pieņemšana notika pēc plašām apspriedēm ar ieinteresētajām personām (dalībvalstīm, reģionālām un vietējām pašvaldībām, uzņēmēju apvienībām, interešu grupām, atsevišķiem uzņēmumiem un iedzīvotājiem), Eiropas Parlamentu, Reģionu komiteju un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju. Reģionālā atbalsta pamatnostādnes palīdz samazināt konkurētspējas trūkumus visā ES, atbalstot produktīvas investīcijas pievienotās vērtības projektos, jo īpaši Eiropas vismazāk attīstītajos reģionos.

Pielāgošanās platjoslas infrastruktūras attīstības problēmām: jaunas platjoslas valsts atbalsta pamatnostādnes

Janvārī stājās spēkā pārstrādātās pamatnostādnes ES valsts atbalsta noteikumu piemērošanai platjoslas nozarē¹⁷. Pamatnostādnes palīdz dalībvalstīm sasniegt iniciatīvas „Digitālā programma Eiropai” mērķus, pastiprināt atklātas piekļuves saistības, uzlabot pārredzamību un veicināt mērķtiecīgu atbalstu, tajā pašā laikā vienkāršojot noteikumus, kas ļauj ātrāk pieņemt lēmumus.

Turklāt, pieņemot pārstrādāto pilnvarojuma regulu¹⁸, jaunajās atbalsta kategorijās, attiecībā uz kurām Komisija var lemt par atbrīvošanu no pienākuma veikt iepriekšēju paziņošanu, tiek ietverta platjoslas infrastruktūra, lai tādējādi veicinātu platjoslas projektu īstenošanu.

Pamatotas un stabilas finansēšanas sistēmas veicināšana: jauni valsts atbalsta noteikumi par piekļuvi finansējumam

Mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) ir Eiropas tautsaimniecības pamats: divas no katrām trim darbvietām privātajā sektorā, kā arī vairāk nekā puse no kopējās pievienotās vērtības, ko rada uzņēmumi ES, nāk no MVU. MVU ir arī Eiropas konkurētspējas dzinējs, un tiem ir būtiska nozīme inovācijās. Bet šiem uzņēmumiem bieži ir grūti piekļūt finansējumam.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, Komisija ir pārskatījusi valsts atbalsta pamatnostādnes, kas veltītas riska kapitāla investīciju veicināšanai MVU. Pamatnostādnes par riska finansējumu ir izklāstīti nosacījumi, kādi dalībvalstīm jāizpilda saistībā ar atbalsta piešķiršanu, lai veicinātu MVU piekļuvi riska kapitālam to agrīnajā attīstības stadijā, jo īpaši lai nodrošinātu, ka šāds atbalsts tiek izmantots pierādīta pašu kapitāla iztrūkuma novēršanai un neizspiestu finanšu tirgus dalībniekus. Jaunās pamatnostādnes par riska finansējumu tika pieņemtas 2014. gada janvārī pēc divām sabiedriskajām apspriešanām, semināra un daudzpusējas tikšanās ar dalībvalstīm.

¹⁵ COM(2012) 209 *final*: Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. ES valsts atbalsta modernizācija (VAM).

¹⁶ Reģionālā atbalsta pamatnostādnes 2014.–2020. gadam (2013/C 209/01).

¹⁷ ES pamatnostādnes valsts atbalsta noteikumu piemērošanai attiecībā uz platjoslas tīklu ātru izvēršanu (2013/C 25/01).

¹⁸ Padomes 2013. gada 22. jūlija Regula (ES) Nr. 733/2013, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 994/98 par to, kā piemērot Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 92. un 93. pantu attiecībā uz dažu kategoriju valsts horizontālo atbalstu.

Glābšanas un pārstrukturēšanas valsts atbalsta pamatnostādnes pagaidu grūtībās nonākušu uzņēmumu atbalstam

Novembrī Komisija izsludināja sabiedrisko apspriešanu par valsts atbalsta pamatnostādņu pārskatīšanu grūtībās nonākušu nefinanšu uzņēmumu atbalstam. Jaunie noteikumi par glābšanu un pārstrukturēšanu tiks pieņemti 2014. gadā, un tajos tiks saglabāts trauslais līdzsvars starp grūtību radīto jaudas samazinājumu ierobežošanu un ekonomiskā apdraudējuma samazināšanu, ko rada dzīvotnespējīgu uzņēmumu noturēšana tirgū. Neefektīvu uzņēmumu uzturēšana pie dzīvības negatīvi ietekmē valsts budžetu un var smagi traucēt konkurencei un ekonomikas izaugsmei. Jauno pamatnostādņu pamatā esošo principu mērķis ir aizsargāt darbvietas un to uzņēmumu zinātību, kas pēc pārstrukturēšanas būtu dzīvotspējīgi, kā arī nodrošināt tiem atbalstu, kas nepieciešams nerentablu darbību likvidēšanai.

Stimulējot inovatīvu izaugsmi: jaunas valsts atbalsta pamatnostādnes pētniecībai, attīstībai un inovācijai

Komisija pašlaik pārskata valsts atbalsta pamatnostādnes pētniecībai, attīstībai un inovācijai, plānojot pieņemt jaunus noteikumus 2014. gadā. Ieguldījumi pētniecībā un attīstībā ir svarīgi konkurētspējai, un tas ir viens no galvenajiem stratēģijas „Eiropa 2020” mērķiem.

Pētniecības un attīstības apmērus Eiropā joprojām ierobežo tirgus nepilnības: pārskatītais pētniecības, attīstības un inovācijas satvars palīdzēs nodrošināt, ka valsts atbalsta pasākumi palielina pētniecības un inovācijas apjomu, nodrošinot dalībvalstīm lielāku elastību un mazāk birokrātijas, īstenojot valsts atbalstu pētniecībai, attīstībai un inovācijai. Konkrēti runājot, lielāks uzsvars tiks likts uz tirgum pietuvinātām darbībām, piemēram, eksperimentālu izstrādi (tostarp izmēģinājuma projekti un demonstrējumi), pētniecības infrastruktūru un inovāciju (tostarp ar tehnoloģijām nesaistītu inovāciju). Kopš 2007. gada Komisija ir apstiprinājusi vairāk nekā 200 valsts shēmas pētniecības, attīstības un inovācijas jomā.

Plānotās valsts atbalsta pamatnostādnes enerģētikas un vides nozarei

Valsts atbalsta politika dod ieguldījumu ES ilgtermiņa stratēģijā enerģētikas un klimata pārmaiņu jomā, kuras pamatā ir piegādes drošība, ilgtspēja un konkurētspēja. Tas tiek darīts, atverot enerģijas tirgus, saglabājot vienlīdzīgus darbības nosacījumus un radot stimulus un piemērotu sistēmu ievērojamajām investīcijām, kas vajadzīgas nākamajās desmitgadēs. Veicot Komisijas pašreizējo enerģētikas un vides valsts atbalsta pamatnostādņu pārskatīšanu, jaunus noteikumus plānots pieņemt 2014. gadā. Jaunās pamatnostādnes papildinās 2012. gada maija *ETS* valsts atbalsta pamatnostādnes.

Lai gan jaunajās pamatnostādņēs tiks saglabāti tradicionālie vides atbalsta elementi, valsts atbalsta modernizācijas procesā tiek mēģināts nodrošināt ciešu sinerģiju ar stratēģiju „Eiropa 2020” un tās pamatiniciatīvām.

Kopējais pārskatīšanas stratēģiskais mērķis ir palīdzēt ES dalībvalstīm veikt labākus ieguldījumus, lai sasniegtu ES enerģētikas politikas mērķus un veicinātu efektīvu atbalstu labākai vides aizsardzībai. Tas nozīmē veicināt investīcijas energoefektivitātē, mērķtiecīgāk novirzīt valsts atbalstu uz atjaunojamajiem energoresursiem un veicināt subsīdiju izmantošanu, lai uzlabotu starpsavienojumus un pilnveidotu pārrobežu tīklus. Divi beidzamie punkti ir vieni no galvenajiem jauno pamatnostādņu jaunievedumiem.

Jauno pamatnostādņu mērķis būs samazināt konkurences kropļojumus, ko rada vides un enerģētikas valsts atbalsta pasākumi, jo īpaši ierobežojot atbalstu līdz minimumam un stimulējot tirgum draudzīgu instrumentu izmantošanu. Jaunās pamatnostādnes pilnīgi

saskanēs ar ES klimata pārmaiņu un enerģētikas mērķiem atbilstoši stratēģijai „Eiropa 2020” un atbalstīs dalībvalstis to centienos sasniegt šos mērķus.

4. TAISNĪGAS UN STABILAS FINANŠU NOZARES VEICINĀŠANA REĀLĀS EKONOMIKAS ATBALSTAM

Ekonomiskā krīze, kas sākās finanšu nozarē, ir mazinājusi uzticību finanšu tirgiem. Tomēr, lai nodrošinātu līdzsvarotu un ilgtspējīgu ekonomikas ekspansijas fāzi, pilnīgi noteikti ir nepieciešami finanšu tirgi, kas ir stabili, droši, atvērti, konkurētspējīgi un taisnīgi. Komisija ir iesaistījusi plaša spektra regulatīvajā darbā, lai samazinātu sistēmiskos riskus un palielinātu finanšu tirgu pārredzamību. Krīzes pamatcēloņus un problēmas, ko rada pašreizējie ekonomiskie apstākļi, nevar risināt, neapvienojot dažādus politikas instrumentus. Šajā kontekstā pretmonopola noteikumu īstenošana, lai veicinātu taisnīgu un konkurētspējīgu finanšu nozari, ir jāsaista ar valsts atbalsta kontroli, ko piemēro banku pārstrukturēšanai. Papildus konkurences noteikumu īstenošanai ir ierosināti tiesību aktu priekšlikumi, kuru mērķis ir uzlabot regulējuma vidi.

Komisijas konkurences politikas centieni, kas vērsti uz pārredzamāku finanšu nozari. Uzsvars uz atvasinātiem finanšu instrumentiem un etalonlikmēm.

Galvenais darba virziens ir bijis atvasināto instrumentu tirgus, ņemot vērā tā lielumu un nozīmi riska pozīciju ierobežošanā tādām iestādēm kā bankas, pensiju fondi un rūpniecības uzņēmumi. Regula par Eiropas tirgus infrastruktūru (*EMIR*), kas stājās spēkā pagājušā gadā, nosaka, ka standartizēto atvasināto instrumentu līgumiem jānodrošina centralizēta tīrvērtē¹⁹. Pārskatot Finanšu instrumentu tirgu direktīvu (*MIFID*), Komisija ierosināja, ka šos atvasinātos instrumentus vajadzētu tirgot pārredzamās un organizētās tirdzniecības platformās²⁰. Komisijas pretmonopola instrumenti papildina šos regulatīvos pasākumus. Konkrēti runājot, tas nozīmē, ka uzņēmumiem, kas plāno sniegt tirdzniecības pakalpojumus biržā, šāda iespēja nedrīkstētu tikt liegta tikai tāpēc vien, ka citu rīcība ir vērsta pret konkurenci. Jo īpaši tas ir svarīgi kredītsaistību nepildīšanas mijmaiņas darījumiem, ņemot vērā lomu, kāda šiem produktiem ir finanšu nozarē: 2013. gadā gandrīz 2 miljonu aktīvo saistību nepildīšanas mijmaiņas darījumu līgumu bruto nosacītā vērtība pārsniedza 10 triljonus EUR.

Komisija 2011. gadā sāka izmeklēšanu saistību neizpildes mijmaiņas darījumu tirgū, kuras rezultātā 2013. gada 1. jūlijā tika pieņemts iebildumu paziņojums. Iebildumu paziņojums bija adresēts bankām *Bank of America Merrill Lynch, Barclays, Bear Stearns, BNP Paribas, Citigroup, Credit Suisse, Deutsche Bank, Goldman Sachs, HSBC, JP Morgan, Morgan Stanley, Royal Bank of Scotland, UBS*, kā arī Starptautiskajai Mijmaiņas darījumu un atvasinājumu asociācijai (*ISDA*) un datu pakalpojumu sniedzējam *Markit*²¹. Pēc izmeklēšanas Komisija nonāca pie sākotnēja secinājuma, ka šie uzņēmumi un asociācijas varētu būt saskaņojušas savu rīcību no 2006. gada līdz 2009. gadam, lai kopīgi neļautu biržām ienākt saistību nepildīšanas mijmaiņas darījumu tirgū, tādējādi pārkāpjot ES pretmonopola noteikumus, kas aizliedz pret konkurenci vērstus nolīgumus, saskaņotas darbības un uzņēmumu apvienību lēmumus.

¹⁹ http://ec.europa.eu/internal_market/financial-markets/derivatives/index_en.htm.

²⁰ http://ec.europa.eu/internal_market/securities/isd/mifid/index_en.htm.

²¹ Lieta AT.39745 — Kredītriska mijmaiņas līgumi informācijas tirgū.

Līdztekus tam decembrī Komisija pabeidza izmeklēšanu pretmonopola lietās saistībā ar *LIBOR*, *EURIBOR* un *TIBOR* etalonlikmēm attiecībā uz pusēm, kas piedalījās izlīguma procedūrā (sk. 4. lpp. iepriekš). Izmeklēšana sākās 2011. gadā, un Komisija šīm lietām piešķīra augstu prioritāti²².

Minētās pretmonopola lietas izceļ gan etalonu svarīgumu, gan to neaizsargātību. Etaloni ietekmē vērtību daudziem finanšu instrumentiem, piemēram, procentu likmju mijmaiņas darījumiem un biržā netirgotiem nākotnes procentu likmes līgumiem, kā arī komercilīgumiem un citiem līgumiem, kuri nav komercilīgumi, piemēram, piegādes līgumiem, aizdevumu līgumiem un hipotekāro aizdevumu līgumiem. Tiem ir arī svarīga loma riska pārvaldībā. Septembrī Komisija ierosināja regulas projektu, lai atjaunotu uzticību šiem etaloniem²³. Priekšlikuma faktiskais mērķis ir nodrošināt uzticamus etalonus, garantējot, ka tie nav pakļauti interešu konfliktam, ka tie atspoguļo ekonomisko realitāti, kuras mērīšanai tie paredzēti, un ka tie tiek pienācīgi izmantoti.

Valsts atbalsta politika, kas veicina disciplinētu pārstrukturēšanu un bilances korekcijas banku nozarē

Kamēr nebija pieņemti ES sanācijas un noregulējuma noteikumi, kas tagad ir paredzēti Banku sanācijas un noregulējuma direktīvā²⁴, nosacījumus banku sanācijai ES līmenī reāli noteica banku nozares valsts atbalsta noteikumi. Kopš krīzes sākuma ES valdības reaģēja uz draudiem finanšu stabilitātei, sniedzot ievērojamu valsts atbalstu to bankām. Beidzamo piecu gadu laikā valsts atbalsta politika tikusi izmantota, lai koordinētu dalībvalstu reakciju, saglabātu vienlīdzīgus darbības nosacījumus banku nozarē un pārliecinātos, ka glābšana visā Savienībā notiek ar līdzīgiem nosacījumiem. Pārstrukturēšanas lēmumu galvenais uzdevums bija nodrošināt, lai atbalsta saņēmējas bankas atgūst ilgtermiņa dzīvotspēju, tiek nodrošināta sloga sadale un novērsti konkurences kropļojumi.

Šie valsts atbalsta noteikumi tika pārstrādāti, pieņemot no 1. augusta piemērojamo Banku paziņojumu²⁵. Līdz turpmākam paziņojumam jaunie noteikumi nodrošinās konsekventu politisko reakciju uz finanšu krīzi visā ES un ierobežos konkurences kropļojumus iekšējā tirgū.

Gada laikā Komisija, piemērojot jaunus noteikumus, pieņēma vairākus lēmumus par banku pārstrukturēšanu. Piemērojot jaunus valsts atbalsta noteikumus, Komisija 6. septembrī uz laiku kā glābšanas atbalstu apstiprināja valsts garantijas no jauna emitētām saistībām divām Slovēnijas bankām *Factor banka d.d.* un *Probanka d.d.* 18. decembrī Komisija apstiprināja lēmumus par valsts atbalstu par labu piecām Slovēnijas bankām. Komisija apstiprināja *Nova Ljubljanska banka d.d. (NLB)* un *Nova Kreditna Banka Maribor d.d. (NKBM)* pārstrukturēšanas plānus, jo īpaši tādēļ, ka tie ļauj šīm bankām ilgtermiņā kļūt dzīvotspējīgām, nevajadzīgi nekropļojot konkurenci. Komisija arī apstiprināja atbalstu pienācīgai *Factor Banka d.d.* un *Probanka d.d.* darbības likvidēšanai, jo īpaši tādēļ, ka atbalsta radītie konkurences kropļojumi tiks samazināti, jo abas bankas pilnībā aizies no tirgus. Visbeidzot, lai saglabātu finanšu stabilitāti, Komisija uz laiku apstiprināja glābšanas atbalstu par labu *Abanka Vipa d.d.* Makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanas procedūras kontekstā Slovēnijai bija jāveic Slovēnijas banku nozares aktīvu kvalitātes

²² Lieta 39861 – Jenas procentu likmju atvasinātie instrumenti (*YIRD*) un lieta 39914 – Euro procentu likmes atvasinātie instrumenti.

²³ Priekšlikums attiecas uz daudziem dažādiem etaloniem, ne tikai procentu etalonlikmēm, piemēram, *LIBOR*, bet arī preču etaloniem, etaloniem, ko izmanto kā atsauci finanšu instrumentiem, piemēram, energoresursu un valūtas atvasinātajiem instrumentiem, etaloniem, ko izmanto finanšu līgumos, un etaloniem, ko izmanto, lai mērītu investīciju fondu sniegumu.

²⁴ http://ec.europa.eu/internal_market/bank/crisis_management/#maincontentSec2.

²⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-672_en.htm.

novērtējums un stresa tests (*AQR/ST*). *AQR/ST* rezultātu novērtējumu, ko Slovēnija publicēja 12. decembrī, Komisija iestrādāja 18. decembrī pieņemtajos piecos lēmumos.

Lēmumi par banku pārstrukturēšanu, par ko paziņots līdz 2013. gada 1. augustam

Hypo Alpe Adria Group (HGAA) lietā Komisija 2013. gada augustā apstiprināja plānu, saskaņā ar kuru bankas funkcionējošās daļas Austrijā un Dienvidēiropā tiks pārdotas vēlākais līdz 2015. gada vidum, bet dzīvotnespējīgajām atlikušajām daļām tiks piemērots pienācīgs likvidēšanas process. Līdz pārdošanas procesa pabeigšanai Austrija apņemas ievērot virkni ierobežojumu attiecībā uz jaunām darbībām, jo īpaši saistībā ar risku kontroli, tādējādi nodrošinot, ka tiek vairotas meitasuzņēmumu pārdošanas iespējas un ka konkurences kropļojumi tiek samazināti līdz minimumam.

Banca Monte dei Paschi di Siena (MPS) lietā Itālijas valdība piešķīra 2 miljardus EUR, lai segtu kapitāla iztrūkumu, kas izrietēja no 2011. gada decembrī Eiropas Banku iestādes veiktā stresa testa. Pēc tam, kad tika nodrošināts, ka bankas darbības modelis ir mazāk riskants un nodrošina bankas ilgtermiņa dzīvotspēju, Komisija 2013. gada novembrī apstiprināja *MPS* pārstrukturēšanas plānu.

Turklāt valsts atbalsta kontrole ir svarīgs instruments, lai palīdzētu nodrošināt, ka, piemērojot pārstrukturēšanas lēmumu nosacījumus, bankas atgriežas pie savas ekonomiskās pamatfunkcijas, proti, būt par aizdevējiem reālajā ekonomikā.

Spānijā 2013. gads bija pirmais pilnais gads, kad tika īstenoti dažādi pārstrukturēšanas plāni, kas bija apstiprināti bankām, kuras saņēma valsts atbalstu astoņpadsmit mēnešu finanšu palīdzības programmas ietvaros, kas tika piešķirta 2012. gada jūlijā. Pārstrukturēšanas plānu mērķis bija pārvirzīt banku uzmanību no riskantākām darbībām uz aizdevumiem MVU un citiem uzņēmumiem. 2013. gada pirmajā pusē tika īstenota tā dēvētā subordinēto saistību izpilde bankām, kas saņēma valsts atbalstu, radot šajās bankās aptuveni 13 miljardus EUR kapitāla un samazinot nepieciešamību pēc valsts papildu līdzekļiem.

Komisija 2013. gadā kopā ar ECB un SVF turpināja nodrošināt finanšu palīdzību dalībvalstīm, kas to bija lūgušas. Valsts atbalsta kontrole veicināja ekonomikas korekciju programmu īstenošanu Īrijā, Grieķijā, Portugālē un Kiprā. Banku nozares pārstrukturēšana, tostarp plašu nosacījumu izvirzīšana finanšu nozarei, bija viena no galvenajām politikas prasībām, kas tika adresētas šīm valstīm.

Atvērts, efektīvs un drošs vienotais tirgus maksājumiem

Komisija arī pievērta uzmanību izpildes un regulatīvajiem centieniem maksājumu jomā. Piemērs tam ir pretmonopola izmeklēšana, kas tika uzsākta 2011. gada septembrī, lai pārbaudītu Eiropas Maksājumu padomes (*EPC*) īstenoto standartizācijas procesu internetā veiktiem maksājumiem²⁶. Izmeklēšana tika pabeigta 2013. gada jūnijā.

Rīcība, lai nodrošinātu, ka standartizācijas process neietekmē uzņēmumu ienākšanu tirgū un inovācijas

Eiropas Maksājumu padome ir Eiropas banku nozares lēmumu pieņemšanas un koordinēšanas iestāde saistībā ar maksājumiem. Komisijai bija bažas, ka, veicot darbu pie e-maksājumu standartiem un jo īpaši attiecībā uz e-

²⁶ Lieta AT.39876 — *EPC* tiešsaistes maksājumi.

maksājumu sistēmu, Eiropas Maksājumu padome varētu izslēgt no e-maksājumu tirgus interneta pakalpojumu sniedzējus, kas nav bankas. Maksājumi internetā ir ārkārtīgi būtiski e-komercijas attīstībai un ES iekšējā tirgus pienācīgai darbībai.

Izmeklēšanas gaitā Eiropas Maksājumu padome paziņoja par tās lēmumu pārtraukt e-maksājumu sistēmas veidošanu un jebkuru citu standartizācijas iniciatīvu īstenošanu ar tādu pašu mērķi vai ietekmi. Tā rezultātā *Sofort AG*, sūdzības iesniedzējs šajā lietā, atsauca sūdzību. Ņemot vērā šos apstākļus, Komisija nolēma slēgt izmeklēšanu.

Pārskatītajā maksājumu pakalpojumu direktīvā²⁷ skaidri tiktu noteikts, ka tirgus dalībniekiem, kas nav bankas, ir atļauts darboties, veidojot konkurenci bankām interneta un karšu maksājumu jomā. Tādējādi regulējums efektīvi papildinātu pretmonopola noteikumu izpildi.

Vēl viens piemērs sinerģijai starp *ex ante* regulējumu un *ex post* konkurences noteikumu īstenošanu ir Priekšlikums regulai par starpbanku komisijas maksām, ko piemēro kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem²⁸, kurā ņemta vērā divos gadu desmitos gūtā pieredze konkurences lietu izskatīšanā par karšu uzņēmumiem. Starpbanku komisijas maksas bieži ir bijušas konkurences iestāžu un regulatoru uzmanības centrā. Saskaņā ar ES pretmonopola noteikumiem Komisija ir pieņēmusi vairākus lēmumus, tostarp lēmumu par *MasterCard* 2007. gada decembrī²⁹. Tāpat ir bijušas vairākas valsts līmeņa procedūras, tostarp Polijā, Ungārijā, Itālijā, Latvijā, AK, Vācijā un Francijā. Tomēr Eiropas karšu maksājumu tirgus ir palicis diezgan sadrumstalots, un starpbanku komisijas maksas ievērojami atšķiras. Lai risinātu šo jautājumu, Komisija ierosināja pieņemt regulu par starpbanku komisijas maksām. Priekšlikuma mērķis ir izveidot ES līmeņa tirgu maksājumiem, kas ļautu patērētājiem, mazumtirgotājiem un citiem uzņēmējiem pilnībā izmantot ES iekšējā tirgus piedāvātās priekšrocības, tostarp e-komercijas priekšrocības, atbilstīgi stratēģijas „Eiropa 2020” Digitālajai programmai.

Pārskatītajā maksājumu pakalpojumu direktīvā paredzētais aizliegums iekasēt papildmaksu, ja maksājumu kartei jau piemēro starpbanku komisijas maksu, papildina nosacījumus Patērētāju tiesību aizsardzības direktīvā³⁰, kura visā ES būs piemērojama no 2014. gada 13. jūnija. Jaunie noteikumi neļaus tirgotājiem nevienam maksāšanas līdzeklim piemērot maksājuma papildmaksu, kas pārsniedz izmaksas, kuras rodas tirgotājam šādu līdzekļu izmantošanai.

5. ENERĢĒTIKA. NOZARĒ, KURĀ VISVAIRĀK IR VAJADŽĪGS „VAIRĀK EIROPAS”

Enerģētika ir viena no nozarēm, kurā vienotā tirgus īstenošana radīs vislielākos ieguvumus Eiropas uzņēmumiem un iedzīvotājiem. Tomēr centieni īstenot reformas, kas paredzētas iekšējā enerģijas tirgus izveidei, tostarp 2007. gadā sāktā trešā enerģētikas pakete³¹, aizņem vairāk laika, nekā plānots, lai jau būtu manāma šo centienu ietekme. Trīs 2013. gadā identificētās galvenās problēmas ir ES pieaugošā atkarība no importētās enerģijas, enerģijas

²⁷ COM(2013) 547 *final*: Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 2002/65/EK, 2013/36/ES un 2009/110/EK un atceļ Direktīvu 2007/64/EK.

²⁸ COM(2013) 550 *final*: Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par starpbanku komisijas maksām, ko piemēro kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem.

²⁹ Lieta AT.34579 — *MasterCard I*.

³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Direktīva 2011/83/ES par patērētāju tiesībām.

³¹ Trešajā enerģētikas paketē, kas pieņemta 2007. gadā, bija minēti konkrēti konkurenci ierobežojošas rīcības veidi, kuriem jāpievēršas ar ES konkurences noteikumiem.

augošās cenas un investīciju trūkums³². Atjaunojamo energoresursu enerģijai būs nozīmīga loma, pārejot uz konkurētspējīgu, drošu un ilgtspējīgu elektroenerģijas sistēmu.

Enerģijas tirgiem ir būtiska nozīme Eiropas tautsaimniecībā. Enerģija ir svarīgs ražošanas resurss, un tā ir vajadzīga gandrīz ikvienā patērētāju ikdienas solī. Enerģijas izmaksas ievērojami ietekmē ekonomiskās aktivitātes. Enerģijas cena rada būtiskas bažas Eiropas konkurētspējai, īpaši energoietilpīgās nozarēs, un apdraud Eiropas desmit gadu handikapu oglekļa izmešu samazināšanā.

Tomēr pastāv vienprātība attiecībā uz to, kas vajadzīgs, lai risinātu šīs problēmas: nodrošināt vienotu ES sistēmu attiecībā uz enerģētiku, investēt infrastruktūrā, palielināt energoefektivitāti un veicināt efektīvāku un labāk tirgū integrētu atbalstu atjaunojamo energoresursu izmantošanai.

Konkurence ir daļa no politikas kopuma, ar ko var risināt šīs problēmas. ES tiesību akti enerģētikas jomā ir veicinājuši legālo monopolu izjaukšanu, noteikumu saskaņošanu, un ar tiem ir ieviesti pasākumi tirgus integrācijas un liberalizācijas atbalstam. Konkurences politika savukārt tiek izmantota, lai nodrošinātu, ka uzņēmumi nesaglabā vai neatjauno ierobežojumus konkurencei. Tādējādi konkurences noteikumu izpilde, regulējums un liberalizācijas pasākumi visi dod ieguldījumu ES enerģētikas politikas trijos pīlāros, kas ir ilgtspēja, konkurētspēja un piegādes drošība.

Tomēr dažās dalībvalstīs konkurence gāzes un elektroenerģijas tirgū joprojām ir ierobežota ne tikai tādēļ, ka lēni tiek ieviesti tiesību akti, bet arī šo nozaru īpašību dēļ, jo tām raksturīgas lielas investīcijas sākumposmā un ierobežota fiziskās infrastruktūras jauda. Lai gan ES enerģijas tirgi lielākoties arvien ir valsts vai reģionāla līmeņa tirgi, to integrācija ir palielinājusies. Turpmāka integrācija varētu mazināt cenu svārstības un uzlabot kopējo efektivitāti un konkurenci.

Šajā ziņā, lai nodrošinātu *ex ante* regulējuma efektivitāti, nepieciešama spēcīga pretmonopola noteikumu īstenošana, un valsts intervencei jābūt labi plānotai, lai ierobežotu ietekmi uz enerģijas cenām.

No 1. janvāra spēkā ir jaunās valsts atbalsta pamatnostādnes par emisijas kvotu tirdzniecības sistēmām (*ETS*). Jaunā sistēma ļauj dalībvalstīm atbrīvot energoietilpīgas nozares no netiešām CO₂ izmaksām to elektroenerģijas cenā un cenšas mazināt risku, ka uzņēmumi pārceļas uz valstīm ārpus ES, kur vides regulējums nav tik strikts³³. Komisija 2013. gadā apstiprināja šādas sistēmas piecās dalībvalstīs: Beļģijā, Vācijā, Nīderlandē, Spānijā un AK³⁴. No otras puses, Vācijas iestāžu plāni piešķirt šādu atbalstu konkrētiem krāsaino metālu ražotājiem ir atzīti par nesaderīgiem ar iekšējo tirgu, jo tas radītu nopietnus konkurences kropļojumus un kaitētu ražotājiem citās dalībvalstīs³⁵.

Atvērtu un konkurētspējīgu enerģijas tirgu veicināšana, nodrošinot nediskriminējošu piekļuvi un vienlīdzīgus darbības nosacījumus

Pretmonopola noteikumu piemērošana 2013. gadā ir veicinājusi vai nākotnē veicinās enerģijas cenu ierobežošanu, nepieļaujot ļaunprātīgu rīcību un aizliegtas vienošanās, kuru rezultātā notiktu tirgus segmentēšana un neefektīva enerģijas sadale. Lietās, kuru izmeklēšanu šobrīd

³² Sk. Komisijas apsvērumus, gatavojoties Eiropadomes sanāksmei 2013. gada 22. maijā; pieejami vietnē: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/energy2_lv.pdf.

³³ Pamatnostādnes par atsevišķiem valsts atbalsta pasākumiem saistībā ar siltumnīcefekta gāzu emisiju kvotu tirdzniecības sistēmu pēc 2012. gada, OV C 158, 5.6.2012., 4. lpp.

³⁴ Lietas Nr. SA.37017, SA.36103, SA.37084, SA.36650 un SA.35543.

³⁵ Lieta Nr. SA.30068 — Valsts atbalsts krāsaino metālu ražotājiem par elektroenerģijas CO₂ izmaksām.

veic Komisija, tiek izvērtēta to uzņēmumu rīcība, kuri darbojas jēlnaftas, naftas pārstrādes produktu un biodegvielas nozarē³⁶: *Gazprom* saistībā ar gāzes piegādi Centrāleiropai un Austrumeiropai³⁷, *BEH* saistībā ar elektroenerģijas piegādi Bulgārijā³⁸ un elektroenerģijas biržas³⁹.

Aprīlī Komisija pieņēma lēmumu, ar ko pieņem un par juridiski saistošām pasludina Čehijas elektroenerģijas uzņēmuma *ČEZ* saistības⁴⁰. Padziļināta izmeklēšana Čehijas elektroenerģijas nozarē tika uzsākta 2011. gadā pēc iepriekš nepieteiktām pārbaudēm 2009. gadā. Pēc tam, kad *ČEZ* piedāvāja uzņemties saistības, lai kļiedētu Komisijas izteiktās bažas, 2012. gada jūlijā tika veikts tirgus tests, un tā rezultāti tika atzīti par apmierinošiem. *ČEZ* pārdos aptuveni 800–1000 MW no tā ražošanas jaudām. Šīs atsavināšanas rezultātā Čehijas elektroenerģijas tirgū varēs ienākt jauns dalībnieks un konkurēt ar vēsturisko pakalpojumu sniedzēju.

Tāpat Komisija sāka oficiālu procedūru pret Rumānijas elektroenerģijas biržas operatoru *OPCOM*⁴¹, kas kopā ar mātesuzņēmumu *CNTEE Transselectrica* maijā saņēma iebildumu paziņojumu. Komisija provizoriski secināja, ka vienīgās elektroenerģijas biržas operators Rumānijā *OPCOM* īsteno diskriminējošu praksi pret uzņēmumiem atkarībā no to atrašanās vietas. Elektroenerģijas biržām ir svarīga loma, nodrošinot publiski pieejamu informāciju par cenām: ierobežojoša uzņēmējdarbības prakse, palielinot ārvalstu tirgotāju izmaksas veikt uzņēmējdarbību, ierobežo elektroenerģijas tirgu likviditāti un efektivitāti. Piekļuve enerģijas tirgiem ir būtiska, lai nodrošinātu pārredzamas un uzticamas elektroenerģijas cenas vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā.

Attiecībā uz valsts atbalsta kontroli Komisija uzsāka padziļinātu izpēti par ūdens resursu koncesiju uzņēmumam *Electricidade de Portugal (EDP)* elektroenerģijas ražošanai, lai pārbaudītu, vai cena, ko Portugāles vēsturiskais elektroenerģijas operators *EDP* 2007. gadā samaksāja par to, lai pagarinātu tiesības izmantot publiskos ūdens resursus elektroenerģijas ražošanai, atbilst ES valsts atbalsta noteikumiem⁴². Komisija arī citās dalībvalstīs ir sākusi pārbaudīt noteikumus un praksi, kas regulē līdzīgu koncesiju piešķiršanu vai pagarināšanu.

6. KONKURENCES NOTEIKUMU ĪSTENOŠANA DIGITĀLAS EKONOMIKAS JOMĀ, LAI ĪSTENOTU DIGITĀLO PROGRAMMU EIROPAI

Digitālā revolūcija ir radījusi apvērsumu gandrīz visās tautsaimniecības nozarēs, mainot veidu, kā cilvēki dzīvo un uzņēmumi veic darbību, padarot pieejamu plašu digitālo preču un pakalpojumu klāstu un piedāvājot citām nozarēm būtiskus resursus, iespējamus ietaupījumus un jaunus informācijas un izplatīšanas kanālus. Digitālās nozares ir būtiski radošuma un inovāciju dzinējspēki, kas veicina konkurētspēju visā tautsaimniecībā. Lai gan ir ļoti grūti noteikt uzticamus rādītājus digitālās ekonomikas apmēru novērtēšanai, tās devums IKP izaugsmē beidzamajos gados ir kļuvis aizvien ievērojamāks. Ņemot to vērā, Komisija 2010. gadā sāka pamatiniciatīvu „Digitālā programma Eiropai”⁴³, kura 2012. gada decembrī tika pārskatīta, papildinot to ar atjauninātu prioritāšu kopumu.

³⁶ Lieta AT.40054 — Naftas un biodegvielas tirgi, sk. 2013. gada 14. maija MEMO/13/435 [NB: lietas numurs un nosaukums tūmeklī vēl nav publicēts].

³⁷ Lieta AT.39816 — Gāzes piegādes Centrālajā un Austrumeiropā, sk. 2012. gada 4. septembra MEMO/12/937.

³⁸ Lieta AT.39767 — *BEH* elektroenerģija, sk. 2012. gada 3. decembra IP/121307.

³⁹ Lieta AT.39952 — Elektroenerģijas biržas, sk. 2012. gada 7. februāra MEMO12/78

⁴⁰ Lieta AT.39727 — *ČEZ*.

⁴¹ Lieta AT.39984 — *OPCOM*/Rumānijas elektroenerģijas biržas operators.

⁴² Lieta SA.35429 — Hidroelektroenerģijas ražošanai paredzēto publisko ūdens resursu izmantošanas termiņa pagarināšana.

⁴³ COM(2010) 245 galīgā redakcija/2: Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. Digitālā programma Eiropai.

Lai gan konkurences politikas pamatprincipi un mērķi visās nozarēs ir nemainīgi, digitālajai ekonomikai ir raksturīgas dažas ļoti specifiskas iezīmes. Viens no tiem ir straujāks uzņēmumu dzīves cikls. Vēl viena digitālo tirgu īpatnība ir liels tehnoloģisko pārmaiņu ātrums, kādā tirgū nepārtraukti ienāk jaunas ierīces un nemateriālas lietas, piemēram, pakalpojumi, lietojumprogrammas un ekosistēmas. Visbeidzot, uzņēmējdarbības modeļi un ienākumu avoti digitālajā tirgū mainās ātrāk nekā citās nozarēs.

Konkurences politikas instrumentu apvienošana, lai risinātu strauji mainīgā tirgus izaicinājumus

Strauji mainīgos tirgos (kādi ir IKT un e-saziņa) ir vajadzīga *ex ante* regulējuma piemērošana apvienojumā ar *ex post* konkurences noteikumu īstenošanu, lai nodrošinātu pienācīgu nozares darbību un palīdzētu tai pilnībā izmantot izaugsmes potenciālu. Dominējošo uzņēmumu rīcības efektīva kontrole un ātra reakcija ļaunprātīgas rīcības gadījumā ir sevišķi svarīga, jo nelikumīga rīcība var radīt situāciju, ka no tirgus priekšlaicīgi aiziet mazi un inovatīvi konkurenti.

Digitālajās nozarēs svarīga ir arī intelektuālā īpašuma un zināšanu nodošanas veicināšana. Šajā sakarā Komisija pārskata pretmonopola politikas sistēmu attiecībā uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem. Efektivitāti uzlabojoši tehnoloģiju nodošanas nolīgumi starp konkurentiem vai uzņēmumiem, kas savstarpēji nekonkurē, vecina inovācijas un konkurētspēju. Tehnoloģiju izplatīšana var veicināt konkurenci un palielināt turpmākās inovācijas. Sabiedriskā apspiešana par esošo pamatnostādņu pārskatīšanu un regulu par grupu atbrīvojumu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem notika no februāra līdz maijam, lai galīgo redakciju varētu pieņemt 2014. gada pavasarī.

Pretmonopola noteikumu īstenošana strauji mainīgajā digitālajā tirgū: Google lieta

Komisijai bija aizdomas, ka *Google* ļaunprātīgi izmanto savu dominējošo stāvokli tīmekļa meklēšanas, tiešsaistes meklēšanas reklāmas un tiešsaistes meklēšanas reklāmas starpniecības tirgū EEZ. Komisija uzskatīja, ka šāda prakse varētu kaitēt patērētājiem, jo samazinātos izvēle un tiktu traucētas inovācijas specializēto meklēšanas pakalpojumu un tiešsaistes meklēšanas reklāmas jomā. Atbildot uz Komisijas bažām par konkurenci, *Google* aprīlī iesniedza pirmo saistību kopumu, bet oktobrī iesniedza pārskatītu saistību kopumu. Komisija lūdza komentēt *Google* pārskatītās saistības, izmantojot oficiālus pieprasījumus sniegt informāciju. Ņemot vērā saņemtās atbildes, Komisija secināja, ka pārskatītās saistības joprojām pienācīgi neklidē Komisijas bažas par konkurenci, ko tā izteica savā sākotnējā novērtējumā. Komisija informēja *Google*, ka, ja uzņēmums vēlas iesniegt nākamo pārskatītu saistību kopumu, lai pienācīgi novērstu Komisijas bažas, tam atliek ļoti ierobežots laiks, un pretējā gadījumā Komisija atgriezīsies pie Regulas 1/2003 7. panta procedūras.

Savienojamības veicināšana un vienotā tirgus sadrumstalotības mazināšana telesakaru nozarē

Apstākļi, ka elektroniskajiem sakariem nav īsta vienotā tirgus, kavē jaunu pakalpojumu attīstību, kas būtu pieejami iekšējā tirgū, un tas ir neizdevīgi patērētājiem.

Pilnībā izveidots vienotais tirgus elektronisko sakaru jomā dotu ievērojamu labumu Eiropas uzņēmējiem un iedzīvotājiem. Komisija 11. septembrī pieņēma tiesību aktu paketi „Savienotais kontinents: telesakaru vienotā tirgus izveide”. Šo tiesību aktu paketi veido Paziņojums par telesakaru vienoto tirgu, priekšlikums regulai, ar ko nosaka pasākumus sakarā ar Eiropas elektronisko sakaru vienoto tirgu un savienota kontinenta īstenošanai; tajā ietilpst arī Komisijas ieteikums par saskaņotiem nediskriminācijas pienākumiem un izmaksu aprēķina metodiku, lai veicinātu konkurētspēju un uzlabotu vidi ieguldījumu veikšanai platjoslas tīklos.⁴⁴

⁴⁴ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/connected-continent-single-telecom-market-growth-jobs>.

Konkurences noteikumu īstenošana telesakaru nozarē 2013. gadā ir bijusi visai aktīva; ir izdevies novērst priekšnosacījumus, lai vēsturiskie operatori, veicot nelikumīgas darbības, varētu nosargāt savu uzņēmējdarbību, un ir nodrošināts, ka uzņēmumu apvienošanās rezultātā netiek piemērotas augstākas cenas, nepazeminās kvalitāte un nesamazinās inovāciju apjoms.

Piemērojot Apvienošanās regulas nosacījumus, Komisija veic vairāku liela apjoma darījumu pārbaudi, tostarp divus ierosinātus darījumus, kuru rezultātā notiktu mobilo tīklu operatoru konsolidācija attiecīgi Īrijā un Vācijā. *Hutchison 3G UK* 1. oktobrī paziņoja Komisijai par nodomu iegūt pilnīgu kontroli pār *Telefónica Ireland*, un Komisija 6. novembrī uzsāka padziļinātu šīs apvienošanās izmeklēšanu⁴⁵. Savukārt 31. oktobrī *Telefónica Deutschland* paziņoja Komisijai par nodomu iegūt pilnīgu kontroli pār *KPN* mobilajām darbībām Vācijā, kas pazīstamas kā *E Plus*, un 20. decembrī Komisija uzsāka padziļinātu izmeklēšanu par šo darījumu⁴⁶. Tā kā abu šo darījumu rezultātā vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tirgos, kuri jau tā ir ļoti koncentrēti, samazinātos dalībnieku skaits, tie tiks padziļināti izskatīti 2014. gada laikā.

Komisija arī analizēja un I posmā bez nosacījumiem atļāva šādus darījumus: *Liberty Global* veikt 23,3 miljardus USD vērtu *Virgin Media*⁴⁷ — lielākā AK kabeļu operatora — iegādi, un *Vodafone* 8 miljardus EUR vērtu *Kabel Deutschland* (lielākā kabeļu operatora Vācijā) iegādi⁴⁸.

Runājot par pretmonopola darbībām, Komisija 23. janvārī piemēroja naudas sodu EUR 66 894 000 apmērā uzņēmumam *Telefónica* un EUR 12 290 000 apmērā *Portugal Telecom* par vienošanos nekonkurēt vienam ar otru Ibērijas pussalas telesakaru tirgos⁴⁹. Saglabājot esošo situāciju Spānijā un Portugālē, šis nolīgums veicināja to, ka ES telesakaru nozarē saglabājas sadrumstalotība. Nekonkurēšanas nolīgumi ir viens no nopietnākajiem ES konkurences noteikumu pārkāpumiem, jo to dēļ patērētājiem jāmaksā vairāk un ir mazāka izvēle. Šis konkrētais lēmums ir jo īpaši būtisks, jo tas attiecas uz pārrobežu tirgus dalīšanas nolīgumu.

Inovācijām likto šķēršļu likvidēšana uz zināšanām balstītā ekonomikā

Komisija 2013. gadā ir aktīvi darbojusies saistībā ar standartam būtiskiem patentiem (*SEP*). *SEP* ir patenti, ar kuriem tiek aizsargātas tehnoloģijas, kas ir būtiskas standartu noteikšanas organizācijas izstrādāta nozares standarta īstenošanā – tehniski ir neiespējami izgatavot standartam atbilstošu produktu bez *SEP* aizsargātas tehnoloģijas izmantošanas.

Maijā Komisija nosūtīja iebildumu paziņojumu uzņēmumam *Motorola Mobility* par mobilo tālrunu *SEP* iespējamu ļaunprātīgu izmantošanu⁵⁰. Patenta pārkāpuma gadījumā *SEP* turētājam ir tiesības valsts tiesā censties panākt aizsardzības pasākumus. Tomēr, ja veiksmīgā standartā ir ietvertas patentētās tehnoloģijas, piekļuve attiecīgajiem *SEP* ir priekšnosacījums, lai jebkurš uzņēmums tirgū pārdotu standartam atbilstīgus produktus. Tādējādi Komisija ir provizoriski secinājusi, ka cenšanās panākt aizsardzības pasākumus var būt dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, ja tas saistās ar *SEP* un iespējamais licenciāts būtu gatavs iegūt licenci ar *FRAND* (taisnīgiem, samērīgiem un nediskriminējošiem) nosacījumiem. Šādā situācijā Komisija uzskata, ka *SEP* turētājiem nevajadzētu būt iespējai panākt aizsardzības

⁴⁵ Lietas numurs M.6992 — *Hutchison 3G UK/Telefónica Ireland*.

⁴⁶ Lieta M.7018 — *Telefónica Deutschland/E-Plus*.

⁴⁷ Lieta M.6880 — *Liberty Global/Virgin Media*.

⁴⁸ Lieta M.6990 — *Vodafone/Kabel Deutschland*.

⁴⁹ Lieta AT.39839 *Telefónica* un *Portugal Telecom*.

⁵⁰ Lieta AT.39985 — *Motorola* — *GPRS* standartam būtisku patentu īstenošana.

pasākumus, kas parasti nozīmē aizliegumu pārdot preci, ar kuru pārkāpts patents. *SEP* turētājiem saglabājas tiesības censties panākt aizsardzību, ja potenciālie licenciāti atsakās no licencēm, kas ir uzskatītas par tādām, kas atbilst *FRAND*.

Komisijas darbs *SEP* jomā ir skāris arī *Samsung*⁵¹. Septembrī *Samsung* piedāvāja uzņemties saistības, lai novērstu bažas, ko attiecībā uz konkurenci Komisija bija izteikusi 2012. gada decembra iebildumu paziņojumā. Uzņemoties saistības, *Samsung* piedāvā piecus gadus necensties panākt aizsardzības pasākumus sakarā ar kādu no saviem *SEP* (esošiem un turpmākajiem), kuri attiecas uz tehnoloģijām viedtālrunos un planšet datoros, attiecībā pret uzņēmumiem, kas piekrīt noteiktam procesam, lai noteiktu pienācīgus *FRAND* honorārus tiesā vai arbitražas tiesā.

7. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA KONKURENCES POLITIKAS JOMĀ GLOBALIZĀCIJAS IZAICINĀJUMU RISINĀŠANAI

Pasaules tautsaimniecību aizvien pieaugošā savstarpējā atkarība ir nenovēršama tendence: pirms krīzes ārvalstu tiešās investīcijas veidoja vairāk nekā 30 % no pasaules IKP, bet beidzamo divu gadu desmitu laikā pasaules tirdzniecības apjoms vidēji pieaug par 5,3 % gadā. Tirgū ir parādījušies jauni ekonomiskie giganti, bet globālā tirgus lielākie dalībnieki ir veikuši ievērojamas investīcijas cits cita tautsaimniecībā.

Ekonomikas globalizācijas dēļ ir nepieciešama ciešāka sadarbība starp konkurences iestādēm ne tikai Eiropā, bet arī visā pasaulē. Starptautiskā sadarbība starp konkurences iestādēm palīdz efektīvi pārvaldīt globalizācijas radītos izaicinājumus un veicina visā pasaulē īstenoto konkurences politikas principu un prakses saskaņotību. Ir būtiski nodrošināt sadarbību starp dažādām iestādēm un noteikumu izpildes pasākumu rezultātu konsekveni. Pēc Eiropas Parlamenta pamudinājuma, Komisija turpināja iesaistīties daudzpusējos un divpusējos politikas dialogos ar iestādēm vairākās citās jurisdikcijās, lai veicinātu saskaņotību gan attiecībā uz materiālajiem, gan procesuālajiem konkurences noteikumiem. Tāpat Komisija turpināja cieši sadarboties ar daudzām konkurences iestādēm, veicot ikdienas pasākumus noteikumu izpildes nodrošināšanai.

Divpusēja un daudzpusēja sadarbība, lai veicinātu konkurences noteikumu efektīvāku īstenošanu

ES 8. jūlijā sāka pārrunas ar ASV par Transatlantisko nolīgumu par tirdzniecību un ieguldījumu partnerību (*TTIP*) un 25. martā — ar Japānu par brīvās tirdzniecības nolīgumu. Abas sarunu procedūras skar noteikumus par konkurenci, ko Komisija cieši uzrauga.

Attiecībā uz divpusējām attiecībām ar konkurences iestādēm ārpus ES 2013. gadā Komisija koncentrēja pūliņus galvenokārt uz ES galvenajiem tirdzniecības partneriem — gan tradicionālajiem tirdzniecības partneriem, gan nozīmīgākajām jaunietekmes valstīm. Šajā sakarā 2013. gadā tika organizēti augsta līmeņa dialogi ar pārstāvjiem no dažām konkurences aģentūrām, ar kurām ES ir noslēgusi sadarbības līgumus vai saprašanās memorandus.

Delī 22. novembrī notikušās *BRICS* valstu konferences laikā Konkurences ĢD parakstīja saprašanās memorandu par sadarbību konkurences tiesību aktu jomā ar Indijas Konkurences komisiju. 17. maijā tika parakstīts sadarbības nolīgums starp ES un Šveici. Šā sadarbības

⁵¹ Lieta AT.39939 — *Samsung* — *UMTS* standartam būtisku patentu īstenošana.

nolīguma jauninājums un iemesls, kādēļ tas tiek dēvēts par otrās paaudzes nolīgumu, ir iespēja abām konkurences iestādēm apmainīties ar izmeklēšanā iegūto informāciju. Nolīgums stāsies spēkā, tiklīdz to būs apstiprinājis Eiropas Parlaments un Šveices Parlaments.

Pārrunas par līdzīgu nolīgumu starp ES un Kanādu arī līdz šim ir noritējušas veiksmīgi. Turklāt Komisija turpināja iesaistīties tehniskās sadarbības aktivitātēs ar citām konkurences iestādēm ārpus ES, jo īpaši Ķīnas un Indijas iestādēm.

Komisija turpināja cieši uzraudzīt Horvātijas Pievienošanās aktam⁵² pievienoto tērauda un kuģubūves pielikumu nosacījumu īstenošanu, un 1. jūlijā Horvātija kļuva par ES dalībvalsti. Attiecībā uz iestāšanās sarunām ar kandidātvalstīm ievērojams progress 2013. gadā tika panākts, izskatot Melnkalnes tiesību aktus un nosakot sarunu uzsākšanas kritērijus konkurences sadaļā.

Komisija arī turpināja aktīvi iesaistīties starptautiskos konkurences jautājumiem veļtos forumos, piemēram, ESAO Konkurences komitejā, Starptautiskajā konkurences tīklā (*ICN*) un *Unctad*. 2013. gadā tā turpināja būt viena no vadītājiem Starptautiskā konkurences tīkla uzņēmumu apvienošanās darba grupā un vienā no karteļu darba grupas apakšgrupām. Komisija 2013. gadā bija arī projektu vadītāja (kopā ar ASV Federālo tirdzniecības komisiju) *ICN* vadības grupas projektiem attiecībā uz izmeklēšanas procesiem konkurences noteikumu īstenošanas darbībās.

8. KONKURENCES DIALOGS AR PĀRĒJĀM IESTĀDĒM

Strukturēts dialogs ar Eiropas Parlamentu

Konkurences ĢD īsteno nepārtrauktu strukturētu dialogu par konkurences jautājumiem ar Eiropas Parlamentu un jo īpaši tā Ekonomikas un monetāro jautājumu komiteju (*ECON*).

Priekšsēdētāja vietnieks *Almunia* 2013. gadā divreiz apmeklēja *ECON* saistībā ar strukturēto dialogu: 28. maijā, lai prezentētu 2012. gada ziņojumu par konkurences politiku, un 26. novembrī, lai ziņotu par galvenajiem lēmumiem un politikas attīstību 2013. gadā, ar skatu uz Parlamenta darba rezultātiem konkurences jomā 2014. gadā.

Priekšsēdētāja vietnieks 30. maijā turklāt apmeklēja Reģionālās attīstības komiteju, lai runātu par reģionālā atbalsta pamatnostādņēm, kuras komiteja tobrīd skatīja.

2013. gadā tika pieņemtas divas rezolūcijas par gada ziņojumiem par konkurences politiku. Jūnijā parlaments pieņēma rezolūciju par *Sanchez Presedo* ziņojumu attiecībā uz 2011. gada ziņojumu par konkurences politiku. 2012. gada ziņojums par konkurences politiku tika nosūtīts *ECON* 14. maijā, ļaujot Eiropas Parlamenta deputātiem sagatavoties dialogam ar komisāru. Rezolūcija par *Tremosa i Balcells* ziņojumu tika pieņemta 10. decembrī.

Pēdējos gados Parlaments ir izteicis bažas jautājumā par naudas sodiem par konkurences pārkāpumiem: Komisija uzskata, ka naudas sodu noteikšanas pamatnostādnes sniedz pietiekamu juridisko noteiktību uzņēmumiem un elastību Komisijai gadījumos, ja nepieciešami pielāgojumi; Eiropas tiesas daudzās lietās ir atbalstījušas šo struktūru.

Strukturēts dialogs ar Eiropas Parlamentu par valsts atbalsta modernizāciju

Padome oficiāli apspriedās ar Parlamentu pilnvarojuma un procedūras regulu pieņemšanas procesā. Šīs regulas ir valsts atbalsta modernizācijas stūrakmeņi un bija Konkurences ĢD prioritāte visu 2013. gadu. Pēc padziļināta darba pie abiem priekšlikumiem Parlaments jūlijā pieņēma divas rezolūcijas. Gan *ECON* komiteja, gan *TRAN* komiteja sniedza savu atzinumu par pilnvarojuma regulu. Pārstrādājot pamatnostādnes valsts atbalsta jomā,

⁵² Līguma par Horvātijas pievienošanās Pievienošanās akts.

Komisija ņēma vērā Parlamenta galvenos paustos viedokļus, kā arī tā oficiālo lomu likumdošanas procesā. Kā priekšsēdētāja vietnieks *Almunia* informēja Eiropas Parlamenta deputātus 26. novembra strukturētā dialoga laikā, valsts atbalsta modernizācijas process tiks pabeigts 2014. gadā, pieņemot atlikušās valsts atbalsta pamatnostādnes.

Paralēli pilnvarojuma un procedūras regulas pieņemšanai jūlijā un pēc tam tika turpināta valsts atbalsta tiesību aktu pārskatīšana un aktualizēšana. 6. maijā tika sākta paziņojuma par kinematogrāfiju projekta trešā sabiedriskā apspriešana, kam 14. novembrī sekoja paziņojuma galīgās redakcijas pieņemšana. *ECON* tika informēta par šo iniciatīvu, kā arī par 3. jūlijā sākto sabiedrisko apspriešanu par valsts atbalstu lidostām un aviokompānijām (Aviācijas pamatnostādnes), *de minimis* apspriešanu 17. jūlijā, sabiedrisko apspriešanu par vispārējo grupu atbrīvojuma regulu 29. jūlijā un glābšanas un pārstrukturēšanas pamatnostādņēm 14. novembrī.

Informatīvs dokuments par reģionālā atbalsta pamatnostādņēm tika nosūtīts *ECON* 16. maijā.

Tā bija vēl viena joma, par kuru Konkurences ĢD darbinieki informēja Eiropas Parlamenta deputātus un darbiniekus. *REGI* komiteja par reģionālā atbalsta pamatnostādņēm iesniedza mutisku jautājumu ar debatēm saistībā ar paralēlām debatēm par jaunajām reģionālā atbalsta kartēm un struktūrfondu nākamo plānošanas periodu.

Zaudējumu atlīdzināšanas prasības⁵³

Priekšsēdētāja vietnieks *Almunia* izvēlējās Komisijas priekšlikumu par zaudējumu atlīdzināšanu pirmoreiz prezentēt *ECON* EP deputātiem koordinātoru atklātajā sanāksmē Strasbūrā 11. jūnijā, uzreiz pēc pieņemšanas kolēģijā. Komisija pieņēma priekšlikumu uz LESD 103. un 114. panta pamata, tādējādi tā varēja iesniegt šo priekšlikumu Eiropas Parlamentam un Padomei saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru. Komisijas dienesti 18. septembrī piedalījās darbseminārā par priekšlikumu, ko organizēja *ECON* referents, un pirmajā viedokļu apmaiņā 17. oktobrī, lai atbildētu uz jautājumiem.

Šveices nolīgums

Konkurences ĢD dienesti pirmoreiz informēja Eiropas Parlamentu par pārrunām ar Šveices konkurences iestādi par otrās paaudzes nolīgumu 2010. gada novembrī. Padome 2013. gada jūnijā oficiāli pieprasīja Parlamentam sniegt piekrišanu šim nolīgumam. Konkurences ĢD strādāja kopā ar referentu, piedaloties palīgu darbseminārā, atklātā izskatīšanā un sanāksmē ar parlamentāro grupu pārstāvjiem.

Konkurences ģenerāldirektorāta un ECON komitejas saziņas turpmāka stiprināšana

Līdzīgi kā iepriekšējos gados, Konkurences ĢD organizēja semināru *ECON* locekļu palīgiem un politikas konsultantiem par svarīgākajām tēmām 2012. gada ziņojumā par konkurences politiku; seminārs notika 17. maijā Konkurences ĢD telpās. Tam sekoja padziļinātas informācijas sesija referentu palīgiem par pretmonopola un valsts atbalsta noteikumu izpildi transporta nozarē un valsts atbalstu bankām, un augsta līmeņa informācijas sesija *ECON* Konkurences darba grupas EP deputātiem par svarīgākajām politikas tēmām.

Jūlijā Komisija pieņēma jaunu Banku paziņojumu, lai atjauninātu finanšu krīzes sākumā 2008. gadā publicētās pamatnostādnes un atspoguļotu šajā laikā gūto pieredzi. Komisija arī sagatavoja svarīgāko jautājumu dokumentu Ekonomikas un finanšu komitejai (EFK), kas tika nosūtīts *ECON* priekšsēdētājam.

Konkurences ĢD turpināja regulāri informēt attiecīgās Parlamenta komitejas par sabiedriskām apspriešanām un jaunu pamatnostādņu un politikas dokumentu pieņemšanu.

⁵³ COM(2013) 404 *final*: Priekšlikums Direktīvai par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem.

Konkurences ĢD darbinieki 2013. gadā vairākkārt divpusēji tikās EP deputātiem saistībā ar Parlamenta darbu pie dažādu konkurences jautājumu materiāliem. Komisijas dienesti sagatavoja atbildes uz 366 rakstiskiem Parlamenta jautājumiem un uz 21 lūgumrakstu, kuriem Konkurences ĢD bija atbildīgais par jomu.

Konkurences ĢD un *ECON* komiteja turpināja informācijas apmaiņu par pētījumiem; jūlijā Konkurences ĢD darbinieki informēja *ECON* sekretariātu par pētījumiem, ko ĢD bija pasūtījis 2013. gadā.

Konkurences ĢD sadarbība ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju

Komisija par nozīmīgākajām politikas iniciatīvām informēja arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju (EESK) un Reģionu komiteju. Tā arī piedalījās pētījumu grupu un specializēto nodaļu sanāksmēs. Priekšsēdētāja vietnieks *Almunia* 1. februārī piedalījās Reģionu komitejas plenārsēdē par valsts atbalsta reformu un reģionālā atbalsta pamatnostādņu pārskatīšanu 2014. –2020. gadam.